

de broe-  
cattierecht  
dingen tot

zijn argu-  
k dr Bos  
kerkrecht,  
en fictie"

lf het ge-  
n. Terwijl  
erwijl nog  
afgespro-  
het volk,  
rkt in de  
naar toe".  
nderingen  
ouwen.  
K. S.

niet meer  
t. dan ook  
g der her-

t. We heb-  
r Bos zoo  
over Oos-  
g als acte  
ij zegt het  
ij met de  
was niet  
noodzaak  
eggen van  
een vrij-  
ultwijzing  
t het feit  
in inbraak  
van de in-

t, ligt na-  
gen. Het  
g gekozen  
oet, is het  
les en af-  
or Ooster-  
ja geheime

zie verder  
l spoedig  
nder alles  
e is werk  
s zijn van  
ar straks.  
esidu van  
ik ingaan-  
ds. Zoo is  
t, van het  
heenflitst,  
niet met  
stzefde bij  
ons mee,  
chten doet  
ichter, als

n, waar-  
bete-  
nadere  
eitaat

schouwing  
Berkouwer,  
van de ge-  
n worden,

er zich re-  
nhoud der  
geschreven  
Geloof en

eren voor-  
Hij heeft  
n Barth's  
de uiter-  
Barth had  
rte en ons  
r verstaan  
r betoogd  
Schrift op  
kt" (112).  
er andere  
uitspraken  
er met bi-  
or worden  
ken uit de  
thans als  
tologische"

wijzen voor  
ntfertifung  
nahme des  
akehr und  
m er, ohne  
chtfertigen  
eint, Gott

conferenties met de synodocratische deputaten. Want dat bleef allemaal geheim.

Intusschen: daar staat het woord „gáán“!

We zijn blij dat het niet gelukt is, het zoover te krijgen, dat dr Bos is weggezonden. De verantwoordelijkheid ligt nu alleen bij hem. En hoe zwak de gronden zijn, ziet men uit zijn „bleet“ („ook wel wat“), „soms“, een „geest“. Wij wenschen hem geen verdriet toe, maar letten wel op de „geesten“, die hij straks in de armen valt.

Nog iets. Met opzet heeft ons blad zich er voor gewacht te zeggen: dr Bos gaat. Om niet meer te zeggen dan wij mochten, en om niet door al te haastige conclusies zelf aanleiding te worden, dat dr Bos kon zeggen: „zie je wel?“ hebben we openlijk geschreven (eenige weken geleden): concludeer niet meer dan er staat. Best mogelijk, dat o.a. dr Bos, indien de synodocratische samensprekingsdeputaten op de gemaakte afspraken het „fiat“ hunner synode krijgen, dan niet „gaat“, doch de kerken nog zal verzoeken, over de nieuwe formules en uitspraken der synodocraten zich te beraden.

Wat zijn we blij met die voorzichtigheid.

Want nu is het alleen maar dr Bos zelf, die het woord „gáán“ in den mond neemt. Zie ik het wel, dan heeft hij de schepen achter zich verbrand; wij niet. Een van beide: zijn voorstellen worden aanvaard of niet aanvaard door de Haagse vergadering. Stel eens, dat ze niet aanvaard werden? Dan zou voor dr Bos het parool moeten zijn: blijven (alsof dat 'n kwestie ware van eigen beschikking, en alsof een gemeente zich zóó kan laten behandelen, elken Zondag.....). Maar van „blijven“ heeft hij naar het schijnt afgezien: want hij zelf is het, die spreekt over „wie de gemeenschap, waarin hij verkeert, niet meer zegenen kan door zijn aanwezigheid“. Dat betekent dus (tenzij we niet meer lezen kunnen): ik kan door mijn aanwezigheid de gemeenschap waarin ik verkeer niet meer zegenen. Ergo: hij wil gaan. In elk geval gaan. Dadelijk gaan: „niet langer“, staat er. Preëkt dr Bos nog wel op den dag van morgen? Ik weet het niet. Hoe het zij: hij is volkomen zeker van zijn zaak, d.w.z. van de houding der Haagse synode (dan hebben die deputaten de synode al vast in hun zak) of — hij heeft zich uitgeleverd op genade of ongenade. Misschien ook gaat hij werkloos aan den kant zitten (persoonlijk onrecht moet worden geduld!)

Hoe het zij — we zullen binnenkort van heel wat geharrewar en ruzie over onwenselijkheden af zijn. En we zullen zien gáán, van wie het gaan te vermoeden was. En we zullen de fabel over al die nieuwe bindingen meteen zien bespottelijk gemaakt. En we zullen beleven, dat dr Bos niet meer boos kan worden op menschen, die zich afvragen wat hij zich afvraagt: kan die aanwezigheid (als er niets gebeurt!!!) nog zegenend zijn? Ooh, waarom moet men zóólang wurmen, voor het directe woord er uit is? K. S.

deutert niet Böses um in Gutes, indem er uns rechtfertigt; Gott treibt wirklich keine allegorische Exegese“ (K.D., II, 846). D)

In verband met deze uitspraak van Barth citeert de schrijver nog een tweede op dezelfde pagina van de Kirchliche Dogmatik: „Das ist die Vergebung der Sünde: dass diese zwei Praedikationen sich nicht etwa ausschließen, sich aber auch nicht in dialektischem Gleichgewicht, sondern im Uebergewicht der Zweiten gegenüber den ersten gegenüberstehen, dass ihre Folge unumkehrbar ist, das Gott nie aus dem Guten Böses, wohl aber aus dem Bösen Gutes macht, dass also semper justi das zweite und letzte Wort ist, das hier zu hören und zu bedenken ist. Das ist Gottes Gnade im Gericht“. E).

Tot recht begrip van de zaak zij nog opgemerkt, dat dit laatste citaat volgens dr Berkouwer een explicatie is van het „tegelijk rechtvaardige en zondaar“, een bekende uitspraak van Maarten Luther (simul justus, simul peccator). Het zou ons te ver voeren, hierop dieper in te gaan. Genoeg zij, dat o.i. dit bekende Lutherwoord schriftuurlijk verstaan kan worden in den zin van Zondag 23, vr. en antw. 60: al is het, dat mij mijn conscientie aanklaagt, dat ik tegen al de geboden Gods zwaar gezondigd..... nochtans God mij de volkomen genoegdoening enz. van Christus schenkt en toerekent!

Maar hier maakt dr Berkouwer o.i. een fout. Immers de woorden, die hij van Barth uit 1940 citeert uit de Kirchliche Dogmatik, 2, 1, handelden inderdaad over dit Lutherwoord simul justus, simul peccator. Maar hij maakt o.i. een fout als hij het bovenstaande citaat inleidt met de woorden, dat Barth daarin opnieuw het „tegelijk rechtvaardige en zondaar“ expliciteert. Want Barth leidt de bovenafgeschreven zin in met de volgende, helaas niet door dr Berkouwer geciteerde woorden: „In dem Urteil Gottes sind wir beides: semper peccatores, semper justi. Dat wil zeggen: in het oordeel Gods zijn wij beide: altijd zondaren, altijd rechtvaardigen.“

Wat is nu de fout van dr Berkouwer? Dat hij, vermoedelijk te haastig lezende, niet gezien heeft, dat het nu niet ging om Luthers uitspraak, simul justus, simul peccator: tegelijk rechtvaardige en zondaar, maar dat Barth hier slechts een zinspeling op die bekende uitspraak maakt, maar tegelijk den zin ervan wezenlijk verandert door te zeggen: semper (altijd) zondaren, semper (altijd) rechtvaardigen.

Ja, Barth verandert den klassieken zin, want het tegelijk rechtvaardige, tegelijk zondaar van Luther kan zeer wel verstaan worden als een uitspraak van den zondaar omtrent zichzelf in den zin van Zondag 23. Onze conscientie blijft ons tot aan onzen dood aanklagen, dat wij Gods geboden overtreden en nochtans spreekt God ons van die overtredingen vrij! Maar Barth zegt hier: In dem einen

## .. De „Geest“

Wie van de officiële stukken geen nota neemt of geen kennis ervan geeft, en toch zijn wil wil doorzetten, vlucht vaak in de schrijverij over „geest“ en „geestesgesteldheid“. Zoals dr Ridderbos (H. N.) het verwijt van scheurmakerij en ketterij op die en die bepaalde gronden vervangt door het altijd gemakkelijke redeneeren over een „geestesgesteldheid“, zoo schrijft thans dr F. L. Bos over „den geest van werkelijkheid“, die „hoe langer hoe meer openbaar wordt“.

Vraag hem maar niet meer: bedoelt u personen of tendenzen? Het antwoord zal wel of uitblijven, of verlopen zooals dat in den kerkeraad van Vlaardingen. K. S.

## GEZINSLEVEN

### Aangaande mij en mijn huis

Een valsche tong. Spr. 6:17.

De Spreukendichter weet, door de verlichting des Geestes, de gevaren waaraan elk menschenkind, ook elk kind, ook zijn eigen zoon bloot staat bij zijn verkeer in deze, door God goed-geschapen, maar door de zonde verdorven wereld.

Zooals een tuinman, op de wandeling met zijn kinderen, door den tuin, waar de bloemen in eindeloze verscheidenheid van vormen en kleuren staan te bloeien, in staat is die planten aan te wijzen, welke vergiftig zijn, en daardoor een groot gevaar opleveren, daarom hen waarschuwt, ze toch niet aan te raken, of haar geur in te ademen, of ze in den mond te steken — zoo ook doet deze wijze Opvoeder, die zijn kinderen rondleidt in een wereld met haar vele schoon, dat oogen en ooren boeit en bekoort, maar, waarin ook zooveel voorkomt en daaronder dikwijls wat juist voor de jeugd het meest aanlokkend is — hetwelk groot, soms doodelijk gevaar oplevert, voor een elk die daartegen niet op zijn hoede is — hij wijst het hun aan, hij waarschuwt hen daartegen:

„Pas op voor de hooge oogen!“ „Wacht u voor de valsche tong!“

Zeker, de tong is ook een van de wonderen der schepping Gods; een kunstig instrument, door God aan den mensch gegeven; voor velerlei doeleinden volmaakt geschikt en niet te vervangen. In de werkplaats van den mond, waar de spijzen fijngemaakt en

Urteil Gottes sind wir beides: semper (altijd) zondaren, semper (altijd) rechtvaardigen.

Dit nu strijdt radicaal met Zondag 23, want daar belijdt de kerk, dat wij door het geloof RECHTVAARDIG VOOR GOD ZIJN. In het vrij-sprekend oordeel Gods blijven wij niet altijd zondaren, maar wordt het zoo, dat wij voor God zijn ALS HADDEN WIJ NOOIT ZONDE GEHAD NOCH GEDAAN, JA ALS HADDEN WIJ ZELF AL DE GEHOORZAAMHEID VOLBRACHT, DIE CHRISTUS VOOR ONS VOLBRACHT HEEFT!!<sup>15)</sup>

Barth kan nog zoo sterk betoogen, dat in dit oordeel Gods het semper justi het laatste woord is, en dat er een overwicht is van het tweede oordeel op het eerste, van het „rechtvaardig“ op „zondaar“, dat neemt niet weg, dat hij eerst geponereerd heeft, dat het altijd zondaren, altijd rechtvaardigen in het oordeel Gods naast elkaar staan. Dat wordt principieel door het overwicht van het een op het ander niet opgeheven en we staan hier dus weer voor één van de grondmotieven van Barth's denken, nl., dat heel de kwestie van onze schuld en smet enerzijds en onze rechtvaardiging en heiliging anderzijds, gemaakt wordt tot een zaak, die feitelijk buiten ons om gaat, en gereduceerd wordt tot een ons in het „oogenblik“ des geloofs bekend gemaakt oordeel Gods. De werkelijke troost van Zondag 23 is hier ten eenenmale opgeblazen. En het is m.i. van een dogmaticus als dr Berkouwer een fout, dit niet te hebben gezien, ja hier zelfs een „correctie“ te moeten zien op Barth's eerdere woorden over het eschatologische kindschap. Dr Berkouwer had moeten zien, dat de vooronderstellingen van Luther's simul justus, simul peccator en van Barth's semper peccatores, semper justi van elkaar even ver verwijderd zijn als het Westen van het Oosten.

We zouden voorts ter „explicatie“ van deze besproken citaten van Barth nog kunnen wijzen op wat Barth één bladzijde verder in zijn Dogmatik (847) schrijft, dat nl. dit alles slechts waar is „im Ereignis und im Vollzug des göttlichen Gerichtes“, waardoor alles weer verlegd wordt van het met ons meetrekkend en betrouwbaar spreken Gods in de Schriften naar den bliksemingslag van het eigenlijke (althans volgens Barth) Woord Gods. We zouden er voorts nog op kunnen wijzen, dat Barth op deze zelfde bladzijde betoogt dat nota bene deze dogmatische sententie van de rechtvaardiging van den zondaar even aanvechtbaar is (genau so anfechtbar) als de sententie, dat wij in Gods gericht als overtredders bevonden worden. Dat deze sententies slechts „rekonstrukties“ zijn van een „Ereignis“ (voorval), waarop ze „betrokken“ zijn, maar dat het „eigenlijke“ van deze daad Gods alleen door God zelf verstaan kan worden. Daarmede wordt feitelijk ook het be-

gemalen worden, doet de tong dienst als een knecht, die alle stukjes en brokjes ter plaatse brengt, waar ze behooren, opdat de kiezen en tanden ze kunnen bewerken; maar tegelijk is diezelfde tong in staat als keurmeester op te treden, om de spijzen te proeven; om, wat niet goed is, uit te schiften, maar ook opdat de eter smaak zou hebben in het noodzakelijke werk van eten en om hem den maaltijd tot een festijn te maken.

En nog zijn daarmee haar functies niet alle genoemd. Zij is ook het instrument, dat den mensch in staat stelt om te spreken. Zoo spreekt de Apostel Jacobus van haar: een klein lid, maar dat groote dingen roemt; waardoor we God en den Vader loven — maar waar we ook mee de menschen kunnen vloeken, die naar de gelijkenis Gods gemaakt zijn.

Toen de Schepper van hemel en aarde zag, al wat Hij gemaakt had, zag Hij ook de menschentong, en zie, ze was zeer goed. Met welgevallen zag Hij op ze neer, volkomen geschikt als ze was voor al de diensten, waartoe Hij ze bestemd had.

Maar tengevolge van den zondeval heeft wel niet de tong haar functies verloren, maar heeft de gevallen mensch ze gebruikt, om daarmee slechte dingen te doen: In plaats van God er mee te loven, vloekt hij daarmee zijn naasten; hem gegeven om er de waarheid mee te spreken, stelt hij ze in dienst van de leugen. Door God goed geschapen, wordt ze dienst van den zondigen mensch tot een onbedwingelijk kwaad.

Hoe wordt daarmee Gods heerlijk scheppingswerk ontadeld en bedorven; is het wonder, dat de Heere dit doen des menschen verafschuwt, haat! — hoe het Hem een gruwel is!

En dan wel in het bijzonder de valsche tong!

De valsche tong, waarmee reeds de slang in het Paradijs is begonnen, toen ze vriendelijke, liefelijke woorden sprak tot den eersten mensch; welmeenend, getuigend van groote zorg voor Eva, die door den Heere blijkbaar werd tegengewerkt en achteruitgesteld: „grijp zult als God zijn!“ „Gij zult den dood niet sterven!“ „Luister naar mij, ik meen het zoo goed met U en zoek het beste voor U!“

Elk woord een gifdruppel voor de ziel. En Eva, zelfs Eva, heeft die valsche tong niet herkend en is, met het gansche menschelijke geslacht er het slachtoffer van geworden.

En ieder, die de valsche tong gebruikt, om daarmee den argeloozen mensch in het verderf te storten, openbaart zich als een kind des duivels.

trouw bare van den inhoud van Zondag 23 opgeblazen. Het daarin uitgedrukte is hier dus slechts een approximatiepoging, een „benaderingspoging“ om in menschelijke woorden uit te zeggen, wat inderdaad slechts door God te zeggen valt. We staan hier evengoed voor precies dezelfde grondgedachten van Barth als vroeger en heel Berkouwer's constructie van Barth's „correcties“ is, het klinkt misschien hard, niets anders dan een wenschdroom.

We moeten tot onzen spijt constateeren, dat een theoloog als van Niftrik Barth hier heel wat beter begrepen heeft dan dr Berkouwer. Hij schrijft tenminste in zijn Kleine Dogmatiek: „Zonde is in het Protestantisme (wat is dat? R. H. B.) een oordeel, een Woord, een beoordeelend Gods, die alleen kan worden opgeheven door een ander Woord —, door het eigenlijke (Zie boven!, R. H. B.) Woord — door het Woord der vergeving en der vrijpraak. Hier zijn wij weer terug bij de dialectiek (!) van Evangelie en Wet, die wij in de vorige paragraaf hebben leeren kennen.“<sup>16)</sup> Inderdaad, dit is een heel wat betere weergave van Barth's semper peccatores, semper justi!

A) „Bedoeld werd door deze bedenkelijke uitdrukking toch wel het juiste: wij hebben de liefde niet in die akten te zien en te verstaan, waarin ze nu eens God bewezen, dan weer ook niet bewezen wordt, maar in het in het geloof door het Woord en den H. Geest bepaalde zijn van den mensch.“

B) „De liefde is slechts en kan slechts willen zijn de gehoorzame oprichting van de teekenen van de Goddelijke genade.“

C) „Hoe zou de liefde tot God werkeloos kunnen zijn? Ze is één stuk activiteit, maar geheel als antwoord van den mensch op dat, wat God tot hem gesproken heeft. Als een dergelijk antwoord is ze activiteit(werk) en brengt ze ook werken voort („heeft ze ook werken“). Ze is echter werk, en ze heeft werken daarin, dat ze getuigenis van het werk Gods en juist daardoor prijsgave van alle zelfroem en van alle aanspraken is.“

D) „Rechtvaardiging wil dus werkelijk zeggen: totale en radicale aanneming van den zondaar en aldus totale en radicale omkeering en verandering van het zijn en doen, waarin hij, zonder zich te verontschuldigen, zonder zichzelf te kunnen rechtvaardigen, voor Gods rechterstoel verschijnt. God noemt het boze niet goed, als Hij ons rechtvaardigt; God bedriift werkelijk geen allegorische exegese.“

E) „Dat is de vergeving der zonden: dat deze twee predikaten elkaar niet zoo ongeveer uitsluiten, echter ook niet in dialectisch evenwicht, maar met het overwicht van de tweede over de eerste tegenover elkaar staan, dat hun volgorde onomkeerbaar is, dat God nooit uit het goede iets boos, wel echter uit het boze iets goeds maakt, dat aldus semper justi (altijd rechtvaardigen) het tweede en laatste woord is, dat hier te hooren en te bedenken is. Dat is Gods genade in het gericht.“

<sup>15)</sup> Vergelijk de Latijnsche text van den Catechismus: antw. 59: Quod in Christo iustus SUM CORAM DEO en vr. 60: Quomodo iustus ES CORAM DEO? En vr. 61: Cur sola fide te iustum ESSE affirmas?